

Onderwerp Uitkomsten onderzoek exploitatie Frans Hals Museum, aanvullende subsidie en vervolg	
Nummer	2019/1032955
Portefeuillehouder	Meijs, M.-Th.
Programma/beleidsveld	4.2 Economie, toerisme en cultuur
Afdeling	ECDW
Auteur	Spek, E. van der
Telefoonnummer	023-5113652
Email	evanderspek@haarlem.nl
Kernboodschap	Het Frans Hals Museum wijst al enige tijd op de preciaire financiële positie waarin het verkeert. Zoals gemeld in de bestuursrapportage 2019 verwacht het museum dit jaar af te sluiten met een tekort. De gemeente Haarlem hecht grote waarde aan het Frans Hals Museum en heeft daarom samen met het museum een onderzoek naar de exploitatie laten uitvoeren. Het onderzoeksrapport is inmiddels klaar en laat zien dat de exploitatie onder druk staat. De onderzoeksbevindingen, tezamen met de ambities van museum en gemeente en bijbehorende prestatieafspraken, zijn het vertrekpunt voor nog te ontwikkelen scenario's. Bij de kadernota kan de raad dan een besluit nemen over structurele maatregelen. In afwachting daarvan, en om te voorkomen dat de financiële positie van het museum verslechtert, stelt het college aan de raad voor om middelen vrij te maken voor aanvullende subsidie van € 350.000 ter hoogte van het verwachte tekort voor 2019.
Behandelaar voor commissie	De commissie ontwikkeling wordt verzocht advies te geven aan de raad over het voorstel van het college in paragraaf 2 en over de wijze van agendering van het raadsstuk in de raadsvergadering.
Relevante eerdere besluiten	<ul style="list-style-type: none">- Informatienota 'Onderzoek duurzame exploitatie Frans Hals Museum' (2019/268960) commissie ontwikkeling 9 mei 2019- Bestuursrapportage 2019

Besluit College d.d. 17 december 2019	1. het college stelt het voorstel aan de raad vast. de secretaris, de burgemeester,
Besluit Raad d.d. (wordt ingevuld door de griffie)	De raad der gemeente Haarlem, Gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders, Besluit: <ol style="list-style-type: none"> 1. Budget beschikbaar te stellen voor een eenmalige aanvullende subsidie van € 350.000 voor het Frans Hals Museum. 2. De eenmalige verhoging van de subsidie ten laste van de algemene middelen in 2020 te brengen en te verwerken als pre-prioriteit in de financiële voortgangsrapportage 2020. 3. Met de komende kadernota op basis van drie scenario's een besluit te nemen over structurele maatregelen voor een duurzame exploitatie van het Frans Hals Museum. 4. Dit besluit ter advisering toe te sturen aan de commissie Ontwikkeling. de griffier, de voorzitter,

1. Inleiding

Het Frans Hals Museum (hierna: FHM) wijst al enige tijd op de precare financiële positie waarin het verkeert. Ondanks stijgende bezoekersaantallen en succesvolle fondsenwerving is de exploitatie steeds meer onder druk komen te staan. Omdat het museum de gemeentelijke collectie beheert en presenteert, is sprake van een bijzondere relatie tussen het FHM en de gemeente. Gemeente en museum hebben samen opdracht gegeven voor een externe doorlichting van de museumexploitatie, onder toezicht van een begeleidingscommissie van FHM en gemeente. De raad is hierover geïnformeerd met nota 2019/268960, besproken in de commissie ontwikkeling van 9 mei 2019.

Lopende het onderzoek werkte het museum met een niet sluitende en niet door de Raad van Toezicht goedgekeurde begroting. Voor 2019 verwachtte het museum een negatief resultaat van

circa € 300.000 (prognose d.d. 31 juli 2019). In de bestuursrapportage 2019 is het verwachte tekort voor dit jaar (en voor 2020: € 200.000) gemeld. De meest recente prognose d.d. 26 november 2019 laat voor 2019 een tekort van € 350.000 zien. Het toegenomen tekort wordt onder meer veroorzaakt door het niet-invullen van enkele vacatures en hogere kosten als gevolg van inhuur, en advieskosten inzake de Verweyhal.

Onderzoeks- en adviesbureau BMC heeft onderzocht hoe de door het museum te leveren prestaties zich verhouden tot de beschikbare middelen en welke maatregelen nodig zijn om te komen tot een duurzame exploitatie. Het onderzoek is inmiddels afgerond en bijgevoegd. BMC constateert dat de onvermijdelijk gestegen personeelskosten en kantoorkosten van het museum in afgelopen jaren geen gelijke tred hebben gehouden met de daarvoor geleverde subsidie. Er is sprake geweest van directe bezuinigingen en een slechts gedeeltelijke indexering van de subsidie. BMC concludeert dat er geen mogelijkheden zijn voor substantiële kostenbesparingen. Het overgrote deel van de kosten ligt vast. Voor het personeel is de gemeentelijke cao van toepassing. Evenmin ziet BMC reële mogelijkheden voor een stijging van eigen inkomsten of tot verlaging van prestatie afspraken. BMC constateert dat er sprake is van structurele exploitatietekorten en dat zonder maatregelen het museum op termijn afstevent op een technisch faillissement.

2. Voorstel aan de raad

Het college stelt de raad voor:

5. Budget beschikbaar te stellen voor een eenmalige aanvullende subsidie van € 350.000 voor het Frans Hals Museum.
6. De eenmalige verhoging van de subsidie ten laste van de algemene middelen in 2020 te brengen en te verwerken als pre-prioriteit in de financiële voortgangsrapportage 2020.
7. Met de komende kadernota op basis van drie scenario's een besluit te nemen over structurele maatregelen voor een duurzame exploitatie van het Frans Hals Museum.
8. Dit besluit ter advisering toe te sturen aan de commissie Ontwikkeling.

3. Beoogd resultaat

Met een aanvullende subsidie wordt een verslechtering van de financiële situatie van het Frans Hals Museum voorkomen. Voor de langere termijn gaat de gemeente onderzoeken wat de mogelijkheden zijn om de structurele tekorten op te lossen of te verminderen.

4. Argumenten

1. *Het Frans Hals Museum is van groot belang voor Haarlem*

Het Frans Hals Museum beheert en presenteert de gemeentelijke collectie. Het museum heeft daarmee van oudsher een unieke plek in de culturele infrastructuur van onze stad. Haarlem hecht grote waarde aan zijn (inter)nationaal bekende museum en eeuwenoude collecties.

2. *Met een aanvullende subsidie wordt de financiële positie van het museum op peil gehouden*

Het FHM heeft geen substantiële buffer om tegenvallers op te vangen. Het museum heeft per eind 2018 een eigen vrij besteedbaar vermogen van € 11.383. Door een aanvullende subsidie te verstrekken, ter hoogte van het verwachte tekort voor 2019, kan een verslechtering van de financiële positie van het museum worden voorkomen.

BMC wijst er op dat een negatief vermogen een hindernis vormt voor het werven van fondsen voor het organiseren van tentoonstellingen en daarmee het op peil houden van het aantal bezoeken. Het FHM is in sterke mate afhankelijk van bijdragen van derden.

Bijzonder aandachtspunt is de kans voor financiering door het rijk. Het ministerie van OCW stelt voor 2021-2024 per provincie € 250.000 beschikbaar voor één museum met een gemeentelijke of provinciale collectie. De subsidie is bestemd voor aanvullende activiteiten, niet voor de kosten van de basisorganisatie en reguliere museumactiviteiten. Het FHM is kanshebber voor toetreding tot de landelijke culturele basisinfrastructuur, op voordracht van de provincie (deadline februari 2020). Behoud van de vermogenspositie helpt hierbij.

3. *Met de kadernota besluitvorming over mogelijke maatregelen voor een duurzame exploitatie*

Bij de kadernota wordt een integrale afweging gemaakt over het al dan niet aanvullend beschikbaar stellen van middelen. Gemeente en museum zullen de onderzoeksbevindingen van BMC en de daaraan te verbinden conclusies meenemen in drie te ontwikkelen scenario's; stop de tekorten, een duurzame basis, en het meer/volledig benutten van de potentie van het Frans Hals Museum. Hierbij kijken gemeente en museum naar hun ambities en bijbehorende prestatieafspraken. Ook het bijzondere gegeven van een museum op twee locaties wordt hierbij betrokken.

Gemeente en museum werken in januari-maart drie scenario's voor een duurzame exploitatie uit. De keuzes worden voorgelegd aan de raad, voorafgaand aan de behandeling van de kadernota.

Op één punt heeft het college besloten nu al maatregelen te treffen. Bij de verzelfstandiging van het museum is personeel overgegaan met behoud van gemeentelijke arbeidsvoorwaarden en is er voor gekozen ook nieuw personeel onder deze CAO te laten vallen.

Het museum wil toekomstig nieuw personeel in dienst gaan nemen onder de voor de stichting voordeligere museum-CAO. Met een incidentele bijdrage van de gemeente heeft het museum vorig jaar kunnen laten onderzoeken wat de kosten zijn van invoering, voor het inwinnen van advies, onderhandeling met de vakbonden en eventuele juridische kosten. Het museum kan de benodigde € 50.000 niet zelf opbrengen.

Door invoering van de nieuwe CAO mogelijk te maken, voor toekomstige nieuwe medewerkers, kan het museum op termijn besparen op personeelskosten. Hiervoor ontvangt het museum een eenmalige bijdrage, te dekken binnen de begroting 2020 beleidsveld 4.2 Economie, Toerisme en Cultuur.

Een ander aandachtspunt is het vastgoed. Het instandhoudings-onderhoud door de gemeente – zoals vastgelegd in de huurovereenkomst en bijbehorende demarcatielijst – gaat uit van het voor al het gemeentelijk vastgoed geldende niveau 3 van de NEN 2767 (sober en doelmatig). Dit onderhoud is gericht op het casco en de installaties van de museumgebouwen. BMC constateert dat dit eigenarenonderhoud niet specifiek rekening houdt met de museale functie van de gebouwen. Het museum vraagt aandacht voor kwaliteitsverbetering of upgradering van het vastgoed, rekening houdend met de wensen van museumbezoekers of de eisen die worden gesteld ten aanzien van behoud en beheer.

In navolging van het advies van BMC zal geïnterviewd worden wat de wensen en behoeften met betrekking tot de museumgebouwen zijn, gecategoriseerd in:

- Wensen tot aanpassing van het reguliere eigenaarsonderhoud
- Aanvullende wensen tot het verrichten van onderhoud dat specifiek gericht is op de museale functie.
- Wensen tot het verrichten van gemeentelijke investeringen in de gebouwen, gericht op het toekomstbestendig maken van de museumexploitatie.

Bijzondere aandachtspunten hierbij zijn het depot en de behoud- en beheerfunctie, en het bijzondere gegeven dat het museum gehuisvest is op twee locaties. De inventarisatie moet gepaard gaan met een raming van investeringskosten en jaarlasten, en een scherp onderscheid maken in noodzakelijke maatregelen op korte termijn en eventuele upgradering van het vastgoed op langere termijn. Het eerder gepresenteerde verbouwingsplan wordt definitief niet gehonoreerd door de gemeente.

4. Een aanvullende subsidie vraagt om extra budget

Binnen de huidige cultuurbegroting is geen ruimte voor een extra subsidie voor het Frans Hals Museum, omdat het budget vastligt voornamelijk in reeds beschikte subsidies voor culturele instellingen. Gelet op de bijzondere verantwoordelijkheid voor het beheer en de presentatie van de stadscollectie is het voorstel de eenmalige subsidieverhoging ten laste van de algemene middelen te brengen.

5. Risico's en kanttekeningen

1. Exploitatie FHM blijft kwetsbaar

De aanvullende subsidie voorkomt een verslechtering van de financiële positie van het museum. Maar het onderzoek laat zien dat de financiële exploitatie kwetsbaar is. Tentoonstellingen, restauraties en aankopen zijn sterk afhankelijk van incidentele middelen, waarvan de beschikbaarheid elk jaar weer onzeker is. En zoals in de bestuursrapportage gemeld, verwacht het museum voor 2020 opnieuw een tekort. Bij tegenvallende fondsenwerving, minder tentoonstellingen en daarmee teruglopende (publieks)inkomsten, tezamen met doorlopende vaste kosten (personeel, huisvesting, kantoorkosten) kan het tekort voor 2020 groter worden dan eerder is begroot.

Met extra voortgangsrapportages en overleg blijft de gemeente de financiële positie van het museum nauwgezet volgen. In navolging van het advies van BMC wordt het Frans Hals Museum gevraagd de inzichtelijkheid van de financiële exploitatie te versterken.

6. Uitvoering

Voorstel is de aanvullende subsidie te verwerken in de financiële voortgangsrapportage 2020, als onderdeel Kadernota 2021. Voorafgaand aan de behandeling van deze komende kadernota zullen museum en gemeente drie scenario's voor een structurele museumexploitatie aan de raad voorleggen.

Gemeente en museum hebben al geregeld overleg, ambtelijk en bestuurlijk. Zelfs meer dan gemiddeld voor een verzelfstandigde cultuurinstelling. In 2020 zal met het oog op het financieel toezicht elk kwartaal een bestuurlijk overleg plaatsvinden, waarbij de kwartaalrapportage onderwerp van gesprek zal zijn. In navolging van het advies van BMC zal jaarlijks ten minste één bestuurlijk overleg gericht zijn op de gezamenlijke strategie en tactiek vanuit een integrale agenda voor cultuur, toerisme/economie, onderwijs en sociaal domein. Ten minste één ander bestuurlijk overleg is gericht op de actuele museumexploitatie (vorig, lopend en komend jaar) in combinatie met het vastgoed.

7. Bijlagen

1. onderzoeksrapport BMC 'Naar een duurzame exploitatie van het Frans Hals Museum'
november 2019